OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
Lainsäädäntöneuvos Jasmin Heiskanen

LAUSUNTO

24.11.2025

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain, ympäristönsuojelulain, hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta (HE 160/2025 vp)

Ympäristövaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitussa asiassa.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi jätelakia, ympäristönsuojelulakia, hallinto-oikeuslakia ja tuomioistuinlakia. Esityksen mukaan jätelaissa säädettäisiin uudesta menettelystä, jossa aine tai esine voidaan luokitella sivutuotteeksi, ja jossa kerran jätteeksi luokitellun aineen tai esineen jätteeksi luokittelu voidaan päättää. Muutoksenhaku luokittelua koskevasta päätöksestä ohjattaisiin Vaasan hallinto-oikeuteen. Aineen tai esineen luokittelua koskevan asian voisi edelleen ratkaista myös osana ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa tai yleistä ilmoitusmenettelyä, jos luokitteluasia tulee vireille toiminnan ympäristölupahakemuksen tai ilmoituksen yhteydessä.

Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavan.

Oikeusministeriö on antanut kyseessä olevan hallituksen esityksen esitysluonnoksesta sen valmisteluvaiheessa ympäristöministeriölle 20.12.2024 päivätyn lausunnon. Lausunnossaan oikeusministeriö esitti esitysluonnokseen liittyviä huomioita koskien muun ohella muutoksenhakusääntelyä, valitusoikeutta, kuulemista, tiedonsaantioikeuksia sekä uusiomateriaalirekisteriä. Esitystä näytetään täydennetyn niiltä osin kuin oikeusministeriö esitti lausunnossaan huomioita Vaasan hallinto-oikeuteen muutoksenhaun keskittämisen vaikutusten arvioimisesta ja kuulemisen osalta ihmisten elinympäristöä koskevien vaikutusmahdollisuuksien supistamiseen liittyvien erittäin painavien perusteiden

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

täsmentämisestä sekä EU-oikeudellisen sääntelyn tarkemmasta esiin tuomisesta. Esitystä on täydennetty myös tiedonsaantioikeuksia ja uusiomateriaalirekisteriä koskevin osin, eikä oikeusministeriöllä ole tässä yhteydessä näistä teemoista enemmälti lausuttavaa.

Oikeusministeriö kommentoi lausuntovaiheessa myös esitysluonnokseen sisältynyttä 147 g §:ää, joka koski sivutuotteeksi luokittelua ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan päätöksen suhdetta myöhempään sääntelyyn, ja oikeusministeriö peräänkuulutti säännöksen laajempaa vaikutusten ja tarkoituksenmukaisuuden arviointia. Kyseistä 147 §:ää ei sinänsä nyt käsiteltävässä esityksessä enää ole. Pykälän sisältämät elementit näyttäisi kuitenkin jatkovalmistelussa siirretyn esityksen uuteen 5 h §:ään, joka koskee luokittelupäätöksen raukeamista uuden lainsäädännön seurauksena. Pykälään on siis lisätty myös säännös luokittelupäätöksen raukeamisesta ilman eri päätöstä uuden lainsäädännön myötä.

Oikeusministeriö toistaa 20.12.2024 lausunnossaan esiin tuomansa huomion siitä, että nyt 5 h §:ään esitettävä sääntely on varsin epätyypillistä siltä osin kuin mahdollista myöhemmin annettavaa sääntelyä todetaan jo etukäteisesti noudatettavan aiemmin annettujen päätösten asemesta. Sääntelyä koskevaa arviointia ei näyttäisi juuri syvennetyn jatkovalmistelussa. Oikeusministeriön arvion mukaan myös säännös päätöksen raukeamisesta – varsinkin kun raukeaminen ei edellytä viranomaiselta erillisiä raukeamiseen liittyviä toimia eikä raukeamisen mahdollista ajankohtaa voida selvästi määritellä – voi aiheuttaa luokittelupäätösten saaneille eli aineen tai esineen haltijoille ongelmia. Herää kysymys, voisiko luokittelupäätökseen luottaminen ja säännösehdotuksessa tarkoitetun uuden lainsäädännön seuraamattomuus johtaa joissain tilanteissa jopa rikosoikeudellisten vastuiden äärelle? Sikäli kuin luokittelupäätöksiä lähtökohtaisesti koskee myöhempi, jossain määrin ennakoimaton raukeamisen mahdollisuus, luokittelupäätöksistä olisi syytä myös lähtökohtaisesti käydä ilmi kyseinen seikka.

Lienee myös mahdollista, että mahdollisen uuden sääntelyn ja jo olemassa olevan luokittelupäätöksen keskinäisestä suhteesta voisi muodostua tulkinnanvaraisuutta. Esityksen perusteella jää epäselväksi, miten kyseisessä tilanteessa meneteltäisiin asian selventämiseksi. Lisäksi jää epäselväksi, mikä merkitys luokittelupäätöksen raukeamisella olisi niihin tilanteisiin, joissa luokittelua koskevasta asiasta on päätetty esimerkiksi ympäristönsuojelulakiin liittyvän päätöksenteon (ympäristölupa- tai ilmoituspäätös) yhteydessä.

Lausuntokierroksen jälkeen myös valitusoikeutta koskevaa sääntelyä on muokattu. Lausuntokierrosvaiheen esitysluonnoksessa valitusoikeudesta sivutuotetta tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevassa asiassa esitettiin säädettäväksi omassa uudessa pykälässään (147 h §). Tämä sääntely on jatkovalmistellussa esityksessä sisällytetty kuitenkin nykyiseen jätelain 138 §:ään. Lausuntokierroksen esitysluonnoksessa valitusoikeus olisi sivutuotetta tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevissa asioissa ollut paitsi sillä, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea, myös asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella. Esityksessä valitusoikeussääntelyyn ei kuitenkaan enää lukeudu yleistä etua valvova viranomainen, vaan valitusoikeus olisi 138 §:n 1 momentin uuden 5 kohdan mukaan toimivaltaisella markkinavalvontaviranomaisella 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitetusta päätöksestä. Esitetyn 138 §:n muutetun 2 momentin perusteella valitusoikeus edellä mainituista päätöksistä olisi toimivaltaisen markkinavalvontaviranomaisen ohella vain sillä, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että yleistä etua valvovalla viranomaisella ei esityksen mukaan ole erikseen valitusoikeutta 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitettujen päätösten osalta. Toisaalta luokittelupäätöksen muuttamista koskevassa 5 f §:ssä ja luokittelupäätöksen peruuttamista koskevassa 5 g §:ssä säädettäisiin, että Lupa- ja valvontavirasto voisi tarkemmin säädetyin edellytyksin muuttaa luokittelupäätöstä tai peruuttaa luokittelupäätöksen omasta tai yleistä etua valvovan viranomaisen aloitteesta. Sääntelyratkaisu vaikuttaa tähän nähden jossain määrin epäjohdonmukaiselta. Sinänsä on huomattava, että jätelain 138 §:n nykyisen 2 momentin, jonka sisältö näytetään lisättävän sellaisenaan pykälän uudeksi 3 momentiksi, mukaan Lupa- ja valvontavirastolla ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus valittaa yleisen edun valvomiseksi sellaisesta päätöksestä, jolla hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen. Kyseinen säännös koskee kuitenkin vain valitusoikeutta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Sinänsä on myös otettava huomioon, että jätelakiin ei nykyisinkään sisälly erikseen säännöstä yleistä etua valvovan viranomaisen valitusoikeudesta, toisin kuin esimerkiksi ympäristönsuojelulaissa on valitusoikeudesta säädetty. Jätelain muutoksenhaku- ja valitusoikeussääntelyä näyttää muutetun viimeisimmäksi valtion aluehallintouudistusta koskevan lakipaketin yhteydessä. On epäselvää, onko esimerkiksi tuossa tai mahdollisesti muiden aiempien uudistusten yhteydessä arvioitu tarkemmin jätelakia säädettäessä tehtyjä valitusoikeutta koskevia säännösratkaisuja. Valitusoikeussääntelyyn liittyvä kerroksellisuus ja aiemmin tehdyt ratkaisut voivat nyt käsiteltävänä olevan esityksen asiasi-

sältöön nähden tehdä valitusoikeussääntelyn perusteellisen tarkastelun varsin haastavaksi tässä yhteydessä. Mahdollisten myöhempien uudistushankkeiden yhteydessä olisi kuitenkin syytä suorittaa jätelain valitusoikeussääntelyä koskeva kokonaistarkastelu ja arvioida, onko sääntelyssä mahdollisesti muutostarpeita.

Lausuntokierrosvaiheen esitysluonnokseen ei sisältynyt ehdotuksia hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta. Hallinto-oikeuslain muutosehdotus lisättiin jatkovalmisteluvaiheessa, ja ympäristöministeriö pyysi tältä osin oikeusministeriöltä esittelylupaa. Oikeusministeriö on 25.9.2025 antanut toimivaltaisena ministeriönä ympäristöministeriölle valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 32 §:n mukaisesti luvan esitellä pyynnön kohteena oleva lakiehdotus hallinto-oikeuslain 12 §:n muuttamisesta. Oikeusministeriö on samassa yhteydessä kiinnittänyt huomiota siihen, että vastaavanlainen jätelain säännösviittaukset käsittävä muutos tulee samalla tehdä tuomioistuinlain 10 luvun 6 §:ään.